

Paříž dne 21. října 1928.

Slovutný pane Prezidente,

Vaše účast, kterou jste jevil už v Topolčiankách o moji drahou maminku, mě hluboce dojala. Děkuji Vám z upřímného srdce za Vaši soustrast a posilující slova. Budu se snažit být svým dětem tak dobrou maminkou, jako byla ona mně, abych, až přijde doba, mohla odejít u vědomí, že nežila jsem darmo.

Prosím Vás, abyste přijal, slovutný, drahý, pane Prezidente, moji hlubokou úctu a oddanost.

Pavla Osuská

DOPIS

AÚTGM, f. T. G. Masaryk, sign. Kor-II-68. Originál, rukopis.

Mošovce, 5/XI. 928

Pane Prezident!

Držím si za povinnosť vrátiť sa teraz ešte k jednej ideovej otázke. Bolo to po Novom roku 1926. Bol som tak smelý a vyslovil som vtedy Pánu Prezidentovi svoje blahoželanie, súčasne prizvukujúc pritom bezpríkladnú ideovú dokonalosť katolicizmu. Takže by na krátko mohol shrnúť svoj vtedajší list do vety: Katolicizmus je tak dokonalý, že som nútený z tejto jeho vnútornej dokonalosti uzatvárať, že nemôže byť ľudskou ale len božskou tvorbou. A prosil som Pána prezidenta *ako filozofa*,^a aby si všimal túto otázku a venoval tomu pár minút rozjímania. – Pán Prezident bol tak láskavý a poctil ma na list odpoveďou, ktorej jadro by mohlo byť: Možno. Ale neslobodno zabúdať, koľko nám za starého Rakúska tento katolicizmus škodil, a koľko nám osožil kult husizmu atď.

A na toto si dovoľujem odpovedať v pár riadkoch. Pán Prezident, ráčite hrešiť^b voči sebe vtedy, keď náboženstvo ceníte dľa toho, aký politický ošoh nám ono prináša, či už osobne, národné, alebo celostátne, všetko jedno. Toto by mohol pomenovať do istej miery tiež simoniou.^b

* – Používam slovo „hrešiť“ viac filozoficky.

Meranie a cenenie náboženstva vecmi hmotnými, i keď štátnymi alebo národnými. – V krátkosti by to v jednoduchej filozofickej forme asi takto znelo: „Držím za správne náboženstva to, z ktorého mám najviac osohu.“ – A to znamená, i tolko, že hľadám náboženstvo, ktorému nie ja prinášam obety, ale ktoré *mne obetuje*.^a Nie ja mu slúžim, ale ono má slúžiť mne. Tj. hľadám *osoh (prospech)*^a, a nie *pravdu*^a v otázke náboženskej. A to držím za jeden základný omyl, o ktorom by sa dalo veľa písať, ale nechcem kradnúť Pánu Prezidentovi tak drahý čas. No citujem od Max Heindel-a jednu rozprávočku z jeho diela Svetonázor Rosenkreuzerov.¹

– Jeden mladík – hovorí on – prišiel k jednému mudrcovi a pýta sa ho: „Majstre, čo mám robiť, aby bol múdrom?“ Mudrc neodpovedá. Mladík sa pýta znovu a znovu. Ale majster nič. Mladík odíde a pride druhý deň. Ten istý výsledok. Príde teda i tretí deň k nemu. Majster vidiac jeho vytrvanlivosť, ide k jednej rieke. Mladík za ním. Majster vstúpi do vody a kývne mladíkovi, aby ho nasledoval. Ten ide. Keď príde k nemu a stoja vo vode dosť hlbokaj, majster strčí mladíkovi hlavu pod vodu a mu ju tam drží primerane dosť dlho. Keď mu ju konečne vypustí, opýta sa ho:

– Načo si myslel, keď som ti hlavu držal pod vodou? Na bohatstvo, pýchu atď.?

– Nie, pane! Len na povetrie! aby si mohol vydýchnuť!

– Dobre teda! Chcel si byť múdrom! Budeš ním vtedy, keď budeš za pravdou tak túžiť, ako si túžil pod vodou za povetrím!

V náboženských otázkach – myslím – platí toto isté zvrchovane.

A pridávam k tomuto ešte slová Toho, ktorý bol najväčším pedagógom ľudstva, najväčším milovníkom chudoby, najväčším nositeľom – apoštotom svetovej kultúry a najväčším diplomatom bývalých a budúcich štátov: totižto slová Kristove: „Hľadajte najprv Kráľovstvo nebeské a to ostatné pridané vám bude!“ – Totižto Kráľovstvo pravdy a keď ho nájdete, pravda jeho vás spasí. –

Osoh *omylov*^a môže byť iba dočasný. Ako i škoda z pravdy môže byť tiež len dočasná. Mal-li český národ z rakúskeho katolicizmu škodu, to bolo prechodné. A mal-li z husizmu osoh, to bolo ešte prechodnejšie. Pán Prezident sám rád prízvukuje, že pravda nás spasí. Ale neslobodno zabúdať, že spasenie požaduje často obety! – A to spasenie zaslúži si len ten, kto tieto obety vie i priniesť.

Boh je preto tak pekný, lebo jeho dušou je *pravda*.^a A pravda je preto tak pekná, lebo sa vtelesňuje v Bohu. Kto pravdu hľadá, nájde Boha. Ale kto Boha hľadá bez pravdy, nájde len – modlu!

Toto platí mi len pre jednotlivcov, ale i štáty a národy.

Odpustíte, Pán Prezident, že som Vás s týmto obťažoval. Ale mi to často prichodievalo na um a mal som pocit, že tej pravde som ostal s dačím podlžným. Myslím, že mi netreba ani prízvukovať, že čo som písal, písal som nielen úprimne, ale i dobromyseľne a to ma zaiste i pred Pánom Prezidentom ospravedlňuje.

Pánu Prezidentovi k jubilejnému výročiu² prajúc jubilarne radosti a úspechy vo všetkom dobrom a spravodlivom, ostávam s najhlbšou úctou oddaný

DOPIŠ

AÚTGM, f. T. G. Masaryk, sign. Kor-II-67. Originál, rukopis.

a – Podrženo J. K. Matejovom.

b – Simonia – svatokupectví, obchod s duchovnými věcmi nebo hodnotami.

1 – HEINDEL, Max. *Die Weltanschauung der Rosenkreuzer oder Mystisches Christentum : eine elementäre Abhandlung über die vergangene Entwicklung, die gegenwärtige Zusammensetzung und die künftige Entfaltung der Menschheit.* Leipzig 1923.

2 – Rozumí se desáté výročí vzniku Československa 28. října 1928.

Místní odbor Živeny ve Zvolenu T. G. Masarykovi^a
Zvolen, 21. listopadu 1928

/171

Pane Prezidente.

V hlbokej úcte podpísaný Miestny odbor Živeny vo Zvolene udrzuje vo Zvolene jedno-ročnú odbornú školu pre ženské povolanie, ktorá je nateraz núdzovo umiestnená v pivničných miestnostiach tunajšieho št[átneho] reform[ovaného] reálneho gymnázia. I tieto núdzové miestnosti môžu pojať do seba len 18 žiačok, máme ich ale 20, a tak sú tieto miestnosti nie len pre terajšiu dobu nedostatočné, ale aj znemožňujú jakýkoľvek ďalší vývin nášho ústavu. Rozhodli sme sa tedy vystaviť pre tento náš ústav novú modernú, svojmu cieľu úplne zodpovedajúcu budovu, na ktorý cieľ sme si už zakúpili vhodný pozemok za 108 000 Kč a máme v hotovosti 120 000 Kč. Ponevác ale stavebný náklad budovy činí dľa rozpočtu okruhle 1 600 000 Kč a ponevác hypotékarným úverom môžeme získať najviac 600 000 Kč, sme prinútení ostatok stavebného nákladu vyzískať z milodarov.

Znajúc, Slovutný Pane Prezidente, Vaše vznešené zmyšľanie o kultúrnych potrebách nášho ľudu, na mravnom, hmotnom a kultúrnom povznesení ktorého Vám tak veľmi záleží, si dovoľujeme Vás úctivo prosiť o láskavé udelenie milodaru na túto našu novostavbu. Nežiadame to pre seba, veď naše predsavzatie bude vyžadovať aj od nás, členiek, – najmä ale od funkcionárov nášho spolku veľmi značné obete, ktoré ale ochotne venujeme tak vznesenému cieľu, jako je odborná výchova v národnom duchu našej ženskej mládeže v meste, kde sú ešte i dneska veľmi badateľné strašlivé stopy dlhotrvajúcej krutej prepravratovej maďarizácie.

Dosavadne naše finančné prostriedky, ktorými disponujeme, sme si našetrili v minulosti hlavne pomocou našej kino-licencie. Od roka ale bol v našom meste povolený aj druhý biograf, takže naše dôchodky značne klesli a rozplynula sa nám týmto aj tá nádej, že si školu túto vystavíme, poťažne jej stavebný náklad budeme môcť amortizovať len z vlastných síl – z dôchodku nášho biografu, a tak sme odkázaní na zbieranie milodarov.

Úctivo pripomínáme, že v našej novostavbe bude aj jedna kino-sála, v ktorej mienime prevádzať dosiaľ núdzove v nevhodnej cudzej miestnosti prevádzanú našu kinolicenciu,